

Bölüm 3

ÖRTÜK PROGRAM YAKLAŞIMLARI¹

Ayşe ELİTOK KESİCİ²
Adil TÜRKOĞLU³

1.GİRİŞ

Okulların amacı öğrencilere yeni davranışlar kazandırmaktır. Yapılan araştırmalar örtük programın davranış kazandırmada resmi programdan daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır. İnsanı biyo- psiko-sosyal bir varlık olarak değerlendirdiğimizde yaşamı boyunca insanın bu alanlardaki ilgi, ihtiyaç ve beklentileri olduğunu da kabul etmemiz gerekmektedir. Bu ihtiyaçları göz önünde bulunduran bir okul yaşam standardını yakalamak bireyin insani bir yaşam sürülmesini sağlar. Öğrenci ihtiyaçlarının okul ortamında karşılanması okulun örtük program kalitesini artırır. Eğer öğrenciler öğrenim gördükleri okula aidiyet duygusu geliştirirlerse doyumlu bir okul yaşamı geçirebilirler. Bu memnuniyet düzeyi derslerin öğrenci beklentilerini karşılaması ve okul ortamındaki sosyal ilişkilerin ve etkinliklerin olumlu özellikler taşımasıyla gelişebilir. Örtük program aracılığıyla öğrencilere kazandırılacak sosyal davranışlar onların bilinçli birer yurttaş olmalarında önemli etkiler yaratabilir. Örtük programın yazılı olmaması önemsiz olduğu anlamına gelmemektedir. Örtük programın kapsamı incelendiğinde bu programın formal program kadar, hatta formal programdan daha fazla önemli olduğu görülür (Yüksel, 2002b). Resmi programın amaçlarının gerçekleştirilmesi örtük programın etkilerinin iyi bilinmesi ve örtük program konusunda önlemlerin alınması ile olanaklı olabilecektir. Smith (2000)e göre örtük program kötü bir şey değildir. Öğrencileri sosyalleştirir ve hayata hazırlar. Bunun bilincinde olursak, örtük program, artık örtük olmaktan çıkar. Örtük programı olumlu özellikler taşıyan okulların öğrencilerde eleştirel düşünme, yaratıcılık, vb. olumlu özellikleri geliştirdiği yapılan araştırmalarda da desteklenmektedir (Sarı, 2007).

Modern toplumlarda insan yaşamının önemli bir bölümü okulda geçmektedir. Çağ nüfusunun okullaşma oranının giderek artıyor olması, bu savı destekler niteliktedir. Yine son yıllarda okulöncesi eğitim ve yükseköğretime yönelik toplumsal

¹ Bu çalışma 1. Yazarın Doktora tezinin kuramsal kısmından üretilmiştir.

² Dr Öğr.Üyesi, Indiana Üniversitesi, Amerika Birleşik Devletleri, aelitok@adu.edu.tr

³ Prof. Dr. Emekli Öğr. Üyesi, aturkoğlu@adu.edu.tr

re ulaşmak için, eğitim ortamlarının insani ve kültürel boyutlarının irdelenmesinin yararlı olacağı konusunda görüş birliği oluşmaya başlamıştır (Wilson, 1980).

Ayrıca okullar açık ve örtük program unsurlarına olumlu özellikler katmalıdır. Okulların örtük programını yükseltmek amacıyla ülkeler arasındaki farklı uygulamaları ele alan karşılaştırmalı araştırmalara ve konuyu daha derinlemesine irdelleyen nitel araştırmaların gerekli olduğu belirlenmiştir. Ayrıca alanyazında özel okullar ve devlet okullarındaki örtük programın kalitesini etkileyen unsurların benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koyan nitel ve nicel araştırmalara ihtiyaç vardır.

KAYNAKLAR

1. Anderson, T. (2002) Revealing The Hidden Curriculum of E-Learning, Hidden Curriculum of e- Learning, Vrasidas, C., & Glass, G. V. (in press). Editors. Current Perspectives in Applied Information Technologies. Volume I: Distance Learning. Greenwich, CT: Information Age Publishing.
2. Anyon, J. (1983) *Social Class and the Hidden Curriculum of Work*, (in Edts. Henry Giroux and David Purpel, *The Hidden Curriculum and Moral Education.*), McCurthan Publishing Corporation: Berkeley, California.
3. Apple, M. W. (2012) *Education and Power*. 2.nd ed. Routledge: New York.
4. Apple, M. W. (2004) *Ideology and Curriculum*, Routledge: London.
5. Argon, T., & İsmetoğlu, M. (2016). Öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 238-249. DOI:10.17719/jisr.2017.1799
6. Carini, R. M., G. D. Kuh, and S. P. Klein. 2006. "Student Engagement and Student Learning: Testing the Linkages." *Research in Higher Education* 47 (1): 1–32.
7. Casazza, M. E., & Bauer, L. (2006). *Access, opportunity, and success: Keeping the promise of higher education*. Westport: Praeger.
8. Cemiloğlu, M. (2006) Eğitim Bilimi Açısından Örtük Program ve Halk Alıntılarının Örtük Program Bağlamında Değerlendirilmesi, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. S:2. 257-269.
9. Demirtaş, H. (2016) *Okul Örgütü ve Yönetimi*, R. Sarpkaya (Ed.) 5.Baskı, *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, s. 79-132. Anı Yayıncılık: Ankara.
10. Elitok Kesici, A. (2010). *Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf içi iletişimde kullandıkları örtük programın özellikleri*. (Doktora Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal BilimlerEnstitüsü, Aydın.
11. Elitok Kesici A., Özdemir N. & Başak Coşkun (B. 2018) Öğretmen Adaylarına Göre Yükseköğretimdeki Örtük Programın Niteliği. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Yıl 11, Sayı XXXIII, ss. 1071-1094.
12. Erkuş, A. (2013) Davranış Bilimleri için Bilimsel Araştırma Süreci, (4.Baskı). Seçkin Yayıncılık: Ankara.
13. Eshelman, A. (2013). *Socioeconomic status and social class as predictors of career adaptability and educational aspirations in high school students*. (Master Degree Master Thesis), Southern Illinois University Carbondale, Illinois. (UMI: 1548912).
14. Evers, W. J., Tomic, W., & Brouwers, A. (2004). Burnout among teachers: Students' and teachers' perceptions compared. *School Psychology International*, 25(2), 131-148.
15. Feinberg, W & Soltis, J. F. (2009) *School and Society Thinking Fifth Edition*, PressTeachers College, Columbia University: New York.
16. Giroux, H. (2001). *Theory and resistance in education: Towards a pedagogy for the opposition*.

Westport, CT: Bergin and Garvey.

17. Jackson, P.W. (1990) *Life in Classrooms*, by Teachers College, Columbia University: New York.
18. Kabeta, M. H. (1999). University productive sector linkages for quality of Life improvement. *Institute Of Distance Education*, 112.
19. Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
20. Margolis, M. (Edt). (2001) *The Hidden Curriculum In Higher Education*, Routledge Falmer: New York and London.
21. Minner, D. D., Levy, A. J., & Century, J. (2010). Inquiry-based science instruction – what is it and does it matter? Results from a research synthesis years 1984 to 2002. *Journal of Research in Science Teaching*, 47, 474–496. doi:10.1002/tea.20347.
22. Özdemir, M. (2012). Üniversite öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin algılarının cinsiyet ve fakülte değişkenlerine göre incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(2), 225-242.
23. Paykoç, F. (1995) *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Çağdaş Eğilimler. TED. İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunları*. TED Yayınları: Ankara
24. Pinar, W. F., William M. R., Patrick & S., Peter M. T. (2006) *Understanding Curriculum*, (5 edition) Peterlang Publishing: New York.
25. Roorda, D. L., Koomen, H. M. Y., Spilt, J. L., & Oort, F. J. (2011). The influence of affective teacher-student relationship on students' school engagement and achievement: Meta-analytic approach. *Review of Educational Research*, 81(4), 493-529.
26. Sarı, M. (2007) *Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek Okul Yaşam Kalitesine Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma*, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimsel Enstitüsü: Adana
27. Seddon, T. (1983) The hidden curriculum: An overview, *Curriculum Perspectives*, 3,1, pp.1-6.
28. Skelton, A. (1997). Studying hidden curricula: Developing a perspective in the light of postmodern insights. *Curriculum Studies*. 5 (2).
29. Smith, M. K. (2000) *Curriculum Theory and Practice*, The Encyclopedia of Informal Education, www.infed.org/biblio/b- curric.htm (05.07.2010)
30. Şimşek, H. (1994) *Pozitivizm Ötesi Pradigmatik Dönüşüm ve Eğitim Yönetiminde Kuram ve Uygulamada Yeni Yaklaşımları*,
31. [Http://www.hasansimsek.net/files/Pozitivizm%20Otesi%20Paradigmatic%20 Donusum%20 ve%20Egitim%20Yonetimi.DOC](http://www.hasansimsek.net/files/Pozitivizm%20Otesi%20Paradigmatic%20Donusum%20ve%20Egitim%20Yonetimi.DOC), (28.05.2019).
32. Şişman M. ve Turan, S. (2001) *Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi*. Pegem A Yayıncılık: Ankara.
33. Tan, M. (1991) Eğitim Sosyolojisinde Değişik Yaklaşımlar: İşlevci Paradigma ve Çatışmacı Paradigma, *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Ankara Üniversitesi Basımevi*, cilt:23, sayı:2, ss. 557-571
34. Tezcan, M. (2013) *Sosyolojik Kuramlarda Eğitim*, Anı Yayıncılık: Ankara.
35. Türedi, H. (2008) *Örtük Programın Eğitimde Yeri ve Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
36. Wilson, A. (1980). Landmarks in The Literature: How Powerful Is Schooling. *New York University Education Quarterly*. Say_: 11, (8- 31).
37. Yüksel, S. (2002b) Örtük Program, *Eğitim ve Bilim*, Ss.27. 126, ss.31-37.
38. Yüksel, S. (2004a) *Örtük program: Eğitimde saklı uygulamalar*, Nobel Yayıncılık: Ankara.
39. Yüksel, S. (2004b) Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik direnç davranışları, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4(1), 173-191.
40. Yüksel, S.(2004c) Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik direnç davranışları, *Türk Eğitim Bilimleri*, 2(3), 341-353.
41. Yüksel, S. (2005) Kolberg ve Ahlak Eğitiminde Örtük Program: Yeni İlköğretim Programlarında Yer Alan Ahlaki Değerleri Kazandırma için Bir Açılım, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, s.5.2,ss.307-328.